

Iako se već godinama pokušava skrenuti pažnja na važnost zaštite rijeke Neretve, vlasti ipak zatvaraju oči na upozorenja i apele birajući saradnju sa stranim i domaćim investitorima.

Rijeka Neretva u svome gornjem toku zajedno sa svojim pritokama obiluje biljnim i životinjskim vrstama koje su ne samo jedinstvene za [BiH](#) već za cijeli svijet, a dokazano je i da je voda koja protiče u gornjem toku Neretve izuzetnog kvaliteta. Posebnost i vrijednost ovog jedinstvenog prirodnog područja već drugu godinu za redom na Sedmici nauke na Neretvi istražuju naučnici iz cijele Evrope.

Uprkos upozorenjima i apelima naučne zajednice da se gornji tok Neretve i njene pritoke moraju zaštititi, vlasti u BiH ipak pogoduju domaćim i stranim investitorima koji planiraju graditi ili već grade **hidro-energetske objekte koji prijete da trajno unište svaki trag života na ovom području.**

Dužine toka oko 230 kilometara, [Neretva](#) je svrstana u kategoriju najvrijednijih i biološki najraznolikijih riječnih ekosistema na balkanskom poluotoku. Nažalost, istovremeno je to i najugroženija rijeka u Evropi kada su u pitanju elektroenergetski objekti, kojih je u kompletnom slivu Neretve planirano više od 70. Planovi za izgradnju hidroelektrane Ulog još uvijek su aktivni, a postoji i plan za izgradnju sedam malih hidroelektrana koje su planirane da budu izgrađene osam kilometara od izvora Neretve.

Vlada Republike Srpske pogoduje investitoru produžujući rokove za završetak izgradnje HE Ulog

EFT Group, koja je inače u vlasništvu **Vuka Hamovića**, poznatog kao najvećeg trgovca električnom energijom na Balkanu, dodijeljena je koncesija za projekat izgradnje HE Ulog na 30 godina, a radovi su počeli krajem augusta 2010. godine izgradnjom sistema pristupnih puteva. Građevinski radovi su povjereni kineskoj kompaniji "Sinohidro" sa kojom je EFT Group potpisala ugovor u septembru 2012. godine i dogovorila izgradnju po sistemu "ključ u ruke". Vlada bh. entiteta Republika Srpska izdala je dozvolu za izgradnju hidroelektrane u aprilu 2013. godine.

Projekat izgradnje protočne hidroelektrane instalisane snage 35 megavata i sa prosječnom godišnjom proizvodnjom 85.000 megavat-sati električne energije vrijedan je oko 120 miliona KM. Iako je bilo planirano da radovi budu završeni do kraja 2016. godine i da se elektrana nađe na mreži početkom 2017. godine, od tada je Vlada Republike Srpske nekoliko puta opraštala probijanje rokova za izgradnju. Iz Ministarstva industrije, energetike i rudarstva RS za medije prethodno su govorili kako su glavni radovi morali biti privremeno obustavljeni zbog veoma složenih geoloških uslova za izgradnju brane te da su se obavljala detaljna

istraživanja i analize u cilju prilagođavanja tehničkog rješenja geološkim uslovima terena. Nakon stagniranja, investitor **EFT Group** je nastavio sa dodatnim ispitivanjima tla, te dobio od Vlade Republike Srpske obnovljene dozvole 2018. godine pri čemu su napravljeni aneksi prvobitnog koncesijskog ugovora, a koncesijski rok je produžen sa 30 na 50 godina. Sve ovo je urađeno i pored ozbiljnih upozorenja da bi izgradnja ove HE donijela Općini Konjic i općinama nizvodno od Konjica dodatne negativne posljedice.

Ono što najviše zabrinjava jeste činjenica da se brana gradi na izuzetnom trusnom području gdje su odroni veoma česta pojava na što su aktivisti prethodno upozoravali. Izgradnju HE Ulog obilježile su i dvije tragedije u kojima su život izgubila dva radnika "Prijedorputeva". Prva nesreća dogodila se 4. jula 2013. godine, kada je radnika pogodio kamen koji se obrušio sa vrha obližnje litice.

Samo četiri dana kasnije poginuo je radnik koji se nalazio u kanjonu Neretve, nakon što se na njega obrušilo kamenje. Pored toga, aktivisti su upozoravali i na način izdavanja ekoloških i građevinskih dozvola, a dodatno je Federalno ministarstvo okoliša otpisalo/uništilo je kompletnu dokumentaciju koja se tiče postupka odobravanja dozvola za izgradnju HE Ulog.

Zahtjev za hitnu zaštitu gornje Neretve

Zbog kršenja pravila Energetske zajednice u vezi planirane izgradnje HE Ulog te obje faze HES Gornja Neretva u okviru kojih se planira izgradnja sedam malih hidroelektrana na rijeci Neretvi, Centar za životnu sredinu i Aarhus Centar u BiH, zajedno sa međunarodnim organizacijama RiverWatch, EuroNatur, CEE Bankwatch i ClientEarth, 2020. godine uložili su žalbe Energetskoj zajednici.

Studije utjecaja na životnu sredinu navedenih postrojenja također sadrže niz nedostataka, jer je većina podataka o bioraznolikosti koji su korišteni zapravo uzeti sa lokacija gdje ovi projekti uopšte nisu planirani. Nadležne vlasti, koje su inače odgovorne da osiguraju i provedu adekvatnu procjenu, su propustile da predvide stepen složenosti štetnog utjecaja na životnu sredinu na ovom području, što je pored niza drugih nepravilnosti, bio ujedno i glavni razlog za ulaganje ovih žalbi.

Na području Gornje Neretve prošle godine je održana **Sedmica nauke**, tokom koje su naučnici iz cijele Evrope istraživali biodiverzitet i došli do važnih podataka. **Otkriveno je čak osam novih vrsta za nauku, od kojih je prva i zvanično potvrđena i u čast Neretve nosi ime Baeoura neretvaensis.** Istraživanja su se nastavila i ove godine, a oko 70 naučnika su se okupili na ovoj lokaciji u periodu od 30. maja do 7. juna. Aktivista UG Zeleni Neretva Amir Vraščić istakao je koliko je važan angažman naučnika za zaštitu gornje Neretve.

“Iznimno je važno da se biološki istraži i dokumentuje bioraznolikost ovog dijela toka Neretve, s obzirom na to da to ranije nije rađeno. Imajući u vidu pozitivne rezultate istraživanja od prošle godine, ne sumnjamo da će i ovogodišnji rezultati biti slični i da će itekako poslužiti kao argument za očuvanje rijeke Neretve, prvenstveno od izgradnje hidroelektrana,” rekao je Vraščić.

U julu 2021. godine, na sjednici Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, na prijedlog delegatkinje Vesne Saradžić, usvojen je zaključak po kojem se zadužuje Vlada Federacije BiH i resorna ministarstva da se aktivno uključe u zaštitu entiteta Federacija BiH od posljedica izgradnje hidroelektrane Ulog snage 35 MW i sedam manjih hidroelektrana koje čine hidroenergetski sistem Gornja Neretva.

Centar za životnu sredinu iste godine pokrenuo je postupak za proglašenja dva zaštićena područja na rijeci Neretvi prema Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske s ciljem zaštite staništa i vrsta koje obitavaju na ovom visoko vrijednom prirodnom području. Riječ je o dvije inicijative i to “Gornji tok Neretve, opština Gacko” i “Prirodno plodište pastrmke Ulog, opština Kalinovik”. Ova inicijativa dobila je dodatnu važnost nakon preporuka Stalnog komiteta Bernske konvencije da BiH treba obezbijediti zaštitu gornje Neretve.

“Bosna i Hercegovina je obavezna da obezbijedi adekvatnu zaštitu gornjeg sliva rijeke Neretve i pruži zvaničnu zaštitu njenog biodiverzitetskog bogatstva. To je njena međunarodna obaveza koja je postala potpuno izvjesna nakon Preporuka koje je krajem prošle godine jednoglasno usvojio Stalni komitet za Bernsku konvenciju pri Vijeću Evrope, a koja konvencija ima supranacionalnu primjenu u pogledu zaštite životne sredine, biodiverziteta i divljih staništa Evrope.

Preporuke sadrže i odustanak od planiranog hidroenergetskog iskorištavanja u gornjem toku, te će Centar, naročito u tom pogledu, insistirati na ukidanju dodjeljenih koncesija i zaštitom koja nadležnim organima vlasti neće poslužiti kao alibi za neopravdano upravljanje resursima kojima Neretva obiluje, a što stručno dokumentuje ovaj međunarodni naučni kamp”, izjavio je Redžib Skomorac, pravni savjetnik u Centru za životnu sredinu.

S obzirom na prethodno spomenute izuzetne rezultate istraživanja sa prošlogodišnje Sedmice nauke na Neretvi, te stalne apele naučnika i aktivista da se ovo područje hitno zaštiti, poslali smo upit nadležnim institucijama da li su upoznati s rezultatima ovog istraživanja te da li su do sada ili imaju u planu poduzeti ikakve mjere zaštite ovog područja u okviru njihovih nadležnosti. Upit je poslan entitetskim ministarstvima nadležnim za energetiku i okoliš, poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, fondovima za zaštitu okoliša te Predsjedniku Vlade Republike Srpske i Premijeru FBiH.

Dobili smo odgovor samo od Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva kako do sada nisu imali priliku da se upoznaju s rezultatima istraživanja. Jučer se na Ulogu završila druga Sedmica Nauke na [Neretvi](#) gdje se okupilo više od 70 naučnika, istraživača, umjetnika, aktivista i novinara koji su volonterski sedam dana proveli na ovoj rijeci radeći i prikupljajući podatke koji imaju za cilj da doprinesu njenoj zaštiti. Bez obzira na namjere vlasti da dozvole uništenje ovog područja, naučnici su još jednom potvrdili kako je gornja Neretva svjetsko prirodno blago, te su izrazili žaljenje što se vizija razvoja kako je vide vlasti vodi ka trajnom uništenju a ne ka stvarnom održivom razvoju i očuvanju prirodnih bogatstva. Vodeći naučnik **Gabriel Singer** istakao je koliko je važno za građane BiH i za buduće generacije da se ovo područje zaštiti.

“Ljudi ovdje žive s blagom. Dok mnogi Evropljani žive u ekstremno industrijalizovanim i urbanizovanim regionima, gdje ne postoji ništa slično prirodnim bogatstvima koja ljudi imaju ovdje. Mislim da je važno da lokalno stanovništvo kao i svi ljudi u [BiH](#) shvate da sjede na škrinji prirodnog blaga netaknutih rijeka te da i oni imaju skalu evropske odgovornosti da se ovo područje sačuva za budućnost. I to ne zbog tuđih interesa, već i za vaš sopstveni interes, to je u osnovi ogroman prirodni kapital koji se može koristiti u budućnosti”, rekao je Singer.

Izvor: Klix